

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Matthaei Tympii Aureum Specvlvm Principvm,
Consiliariorvm Ivdicvm, Consvlvm, Senatorvm, Et Aliorvm
Magistratvum Cvm Ecclesiasticorum tum Politicorum
omnium**

Tympe, Matthäus

Coloniae Agrippinae, 1617

55 In pœnis & supplicijs sumendis vitare celeritatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52641)

SIGNVM LV.

IN POENIS ET SVPPliciis

sumendis vitare celeritatem, voluptatem, & nouitatem.

Romani Prætoribus virgas securibus alligatas præferri volebant, vt ostenderent, Magistratum iram minimè celerem & insolutam esse debere: virgarum enim dissolutione moram frangebat. Itè Consulibus Romanis fasces, cum totidem securibus præferebant Lictores, qui ab id Græcè *παῖδεςχοι*, virgas gerentes, dicebantur. Fasces erant fasciculi virgarum, intra quos securis ita erant obligatae, vt ferrum in summo fasce extaret. Erant isti fasces ex betulæ virgis, quod virgæ istæ tenues & flexibiles, ad poenæ leuoris irrogationem vtilissimæ haberentur. Erant autem colligati, vt ostenderent Magistratum ad irrogandam poenam procliuem non esse oportere. Virgarum enim hoc pacto colligatarum solutione, mora sua & tarditate iram frangebat, & imbecillum animi moderabatur. *Plut.* Nam rectè ait *Seneca, lib. 2. de Benef.* crudelitas acerbissima videtur quæ trahit poenam.

Tiberius Imp. vetuit, ne damnati intra dies decem supplicio afficerentur. (*Dion lib. 57. Sueton. Tiber. cap. 75.*) seu ex Senatusconsulto statuit, vt sententia mortis damnatus, intra decimum diem differretur: quod quidem Edictum latioribus spatibus *Theodosius Christianus Imp.* ampliauit, nimirum, vt triginta diebus executio capitalis sententiæ differretur: cum n. periculo suo percepisset, quâ dampnatus Magistratui esset præcipites poenæ, leges, suaue *S. Ambrosio*, tulit, ne quos Princeps ultimo affici

Senatusconsulto
Tiberio cautum
est, vt poena
damnatorum in decimum semper diem differretur.

affici supplicio iuberet, ante trigesimum diem
sententia lata ducerentur. *l. si vindicari. c. de poe-
nis. Rufin. lib. 2. cap. 18. Sozom. lib. 7. cap. 24. Hist.
Trip. lib. 9. cap. 30. Baron. Tom. 4. Annal. Extar in*
Iure Lex Imperatorum: Si vindicari in alios se-
uerius contra vestram consuetudinem sufferi-
mus, pro causae intuitu nolumus statim eos aut
poenam subire, aut excipere sententiam; sed per
dies 30. super statum eorum fors & fortuna suspi-
sa sit. (*lib. 9. Cod. t. 47.*) Recte enim Seneca, *de*
Ira cap. 23. Potest poena dilata exigi, non potest
exacta reuocari. Et idem, *Agamem. Act. 2.* Quod
ratio nequit, saepe sanauit mora,

2. *Anaxandrides* Spartanus interrogatus, cur
Lacedaemonij plures dies insumerent in cogitandis
capitalibus causis, respondit: quod si in
his semel erratum fuerit, non esset corrigendi
consilij potestas. (*Plut. in Apoph. Lacon.*) Si est al-
terutram in partem peccandum, sanctius est im-
punitum relinqui facinus, quam innocentem con-
demnari. (*Dig. 48. t. 19.*) *Calliod.* Non potest esse
temperata iustitia, ubi est feruida vindicta,

3. Quoniam *Augustus Caesar* sub initia Imperij
poenas in iracundia decernebat, insigni scomma-
te à *Meccenate*, intimo eius Consiliario, nocentia
fuit. Cum enim, eo praesente, *Augustus* pro tri-
bunali sedens, multos esset morte damnatus,
id ipsum que fore prauideret *Meccenas*, haec ver-
ba in tabella, cum per circumstantium coronam
ad ipsum irrumpere, ac proximè assistere nece-
ret, scripsit: *Surge verò tandem carnifex: et ad-
tabellam*, quasi aliud quid indicantem, in sinum
Augusti proiecit: qua lecta, is statim surrexit, et
mine morte mulctato. Neq; huiusmodi res sto-
machum

machum mouit Cæsari, sed impensius gausus
tam salubriter amici libertate corrigi. (*Dion
his.*) Cic. 2. *de Offic.* Iratus ad pœnam qui ac-
cedit, nunquam mediocritatem illam tenebit,
ex est inter nimium & parum.

Maximianus Imp. ait ad Christianos, quos
nobis fortibus vinculis, timore & persuasione
alligarat: Ego etiam aduersus gentes barbaras,
meum iugum ferre recusant, & non parent
romanorum legibus, non statim moueo hastam,
neque vtor iaculis, neque gladijs eis cædem infe-
ro, sed bonos imitor medicos, mollibus primùm
verbis & benignis, perinde ac oleo tumorem e-
colliens: deinde, postquàm videro, eos esse val-
de immedicabiles, vlcusque eorum valde mali-
um atque profundum, tunc vtor cauterio, &
tam aspera & acerba sectione, vt neque ab initio
videatur aliquis humanior, neque post mise-
cordiam & mansuetudinem violentior. *Baron.
1. ex Metaphr. 26. Decemb.*

H. Cauent boni Magistratus, ne delectari aut
audere videantur ob eorum pœnam, qui sunt
eniendi. 1. quia est ferina rabies, sanguine &
vulneribus gaudere; & abiecto homine, in syl-
uam animal transire. (*Seneca 1. de Clem.*) 2. cum
iudium & voluptas quædam deprehenditur in
applicijs, Magistratus non ad Rêp. sed ad seipfos
aspicere videntur. (*Cic. 1. de Offic.*) 3. itaque hîc
sciendum, quod Medici facere consueuerunt,
vbi membrum deploratum non libenter, sed co-
acti, & inuiti resecant, ne totum corpus pereat.
Inquam inuitus cum magno tormento ad casti-
tudinem veni: neque tam delicta punire, quàm
illere exopta. *Cassiod. 1. var. epist. 30.*

1. CLAM-

1. *Claudius Caesar* ignominiam, quæ necessariis nonnullis Senatoribus inurenda erat, canquam qua suffusa emolliebat, & velut inuitum se ad eam inferendam insigni commento indicabat. Menedo (inquit Tacitus 11. *Annal.*) secum quisque de se consultaret, peteretque ius exuendi Ordinis, &c.
2. *Augustus Caesar* manifesti parricidij reum, neculeo insueretur, (quod non nisi confessi afflictabantur hac poena,) ita fertur interrogasse: Certe patrem tuum non occidisti? ita sceleris confortum interrogabat, vt quasi fores illi aperiat ad negandum, vel potius euadendum. *Sueton. cap. 33.*
3. *Vespasianum* neque cæde cuiusquam lætari scribunt: quin iustis supplicijs illacrymans etiam, & ingemuisse. *Idem cap. 15.*
4. Vt doceat se poenis non delectari, vitæ, non ipsemet supplicijs interfit, poenas exigit, aut delectet. Vbi præmia sunt & munera distribuenda, ipse Magistratus hoc faciet: vbi poenæ adhibenda, alijs negotium demandabit. (*Xenoph. in Hierone, Lipsius 8. Pol. cap. 11.*) *Claudius*: Paneg. Theod. *Qui fruitur poena ferus est*, &c. *Cicero* reprehendit *Verrem*, quod non solum noua excogitauit supplicia, licitoribus & carnificibus suis omnem petulantiam concesserit: verum etiam ipse fuerit spectator suppliciorum. (*Act. 5. in Verrem*) Vituperatur *Volasus* Asiæ Proconsul, quod cum vno die securi percussisset, incedens inter caetera uera vultu superbo, quasi magnificum se contempnendum aliquid fecisset, exclamauit: O rem regiam. *Seneca 2. de Ira cap. 5. C. Caligula* vinctus, quod poenis cupidissime interesset. *Sueton. in Pol. cap. 11.* Niquitas præ se fert crudelitatis & tyrannidis

nonnisi quendam speciem. Et sæpe modus agendi non bonus causam perdit bonam. (*Seneca lib. de Clem.*) Adhæc nouitas omnis est ingrata & iniusta, nec modò difficulter, verùm etiam minus modò introducitur. (*Plut. in præcept. gerendæ Reip.*) Augustus Cæsar *Pollionem* acriter reprehendit, quòd seruum, qui vas crystallinum confregerat, iussit in viuarium demergi, murenarum pabulum futurum. Cùm duceretur, euadens licitorum manus, ad Augusti pedes, apud eundem *Pollionem* cecidit, se proiecit, supplicans, vt alio genere mortis interiret. Augustus causa & genere mortis cogitans, solui seruum iussit: *Pollionis* verò & cetera omnia crystallina coram afferri iussa, virgula confregit, & viuaria euertit. *Dio lib. 54. Seneca 3. de Ira cap. 40.* Mezentius apud *Virgilium* in *Aeneid.* male audiit, quòd mortua iugeret *corruuius*, *Componens manibusq; manus, atq; oribus* *Visitata* ergo supplicia noxijs decernenda sunt, & moderata.

Pena iniustata.

IV. Curabunt Rectores Reip. carceres ædificari idoneos muneri, ad quod deputantur: vt qui custodiam tantum deputantur, nõ ita duri sint leuiter, ac illi, qui deputantur castigationi leuiter delictorum, vt prodigorum, aleatorum, & similibus: nec isti, qui ad castigationem, tam horribili sint, ac illi, qui ad supplicium ædificabuntur: neque enim poena debet excedere qualitatem delicti. Erunt distincti carceres mulierum & virorum, ne detur occasio impudicitiae: imò & Compendiensi constituendus eiusmodi, qui turpiter nõ committat, nec crudeliter, aut negligenter includatur. Prospexerunt Constitutiones Regiae, & Senatorum Galliae, ne vllibi carceres essent subterranei.

terranei, vel hypogæa; ne loci corruptio, foetor, bufones, serpentes, possent offendiculo esse lethali incarceratis Carceres enim non sunt inuēti ad necem hominum. Probat hæc ex Iure D. Petrus Georgius *lib. 2. de Rep. cap. 7.*

V. Cū ad Gubernantem maximè pertinet, improbis non dare licentiam grassandi, sed eos coercere, & ad virtutem compellere; probos verò tueri, & ad honores ac opes euehere; nemo miretur, ipsum Deum non omnia peccata in hoc mundo punire; sed præcipuam vindictam in futurum differre, & sinere res omnes, suis facultatibus instructas, ad certum tempus (durante hoc æuo) ferri, & agitari suis motibus, laxissimè habentibus in vtramque partem naturæ humanæ successis. Hoc enim fit. 1. vt sponte ad virtutem festinamus, nō amara necessitate compulsi. Virtus enim

Officia virtutis erunt libera, ex ingenio in bonum virtutis affectu profecta, nō seruiliter coacta.

coacta, non est virtus, sed seruitus. Vera virtus non formidine poenæ, sed honesti amore officii præstat. Itaque vt vera virtus, ac perfectum meritum locum habeat, necessarium est, vt Deus homines non cogat; sed suo arbitrio, & libertati relinquat. 2. quia dignitas æterni præmij tanta est, vt abundè sufficiat, si bene consideretur, ad nostros affectus sui amore inflammandos, & ad omnem virtutem ac sanctitatem excitandos. Itaque contra dignitatem illius boni foret, si homines ad illud prosequendum compellerentur. 3. pari modo æterna supplicia, si bene suis pendamus momentis, abundè satis sunt ad hominum animos ab omnibus flagitijs deterrendos. 4. si Deus propter pro meritis flagitia plecteret in hac vita, sicut facit prudens Gubernator Reip. breuis genus humanum foret exhaustum: vnde & paucissimi essent

essent virtutis cultores, & hominibus sceleratis non pateret aditus ad salutem. 5. malignitas iniquorum non frustra à Deo permittitur: quia per illam excitatur, & exercetur, & illustrius apparet virtus iustorum, & datur occasio maioris meriti & coronæ. Tolle scuitiam Tyrannorum, non erit gloria Martyrum: tolle iniurias iniquorum, non apparebit patientia iustorum. Infinita seges bonorum mundo deerit, si Deus iniquos in hac vita semper coërceat. Eadem malignitas seruit ad punienda peccata tam iustorum, (quæ ipsi subinde committunt:) quàm iniquorum. Sic Deus sæpe malitia & ambitione Assyriorum, Chaldaorum, Perfarum, Aegyptiorum, Romanorum, & aliorum impiorum vsus est ad populum Iudaicum, aliasque gentes castigandas, permittens eos, iuxta certam temporum, locorum, personarum, calamitatum & suppliciorum mēsuram in populum Dei, aliasque nationes grassari; & hanc rationem omnibus sæculis seruaui, & seruaui vsque ad mundi consummationem. *P. Lestus de Prouid. Rominis. 6.* Discimus hinc, non esse magni pendenda ista temporalia, vt quæ bonis & malis sine communia, & quibus mali magis abundat, quàm boni. Deinde quanta sint ea bona, quæ Deus suis cultoribus promisit. Si enim inimicis suis, qui ipsum assidue iniurijs afficiunt, tribuit ista temporalia, quæ multis adeò videntur splendida, qualia & quanta sunt ea, quæ suis amicis & filijs toto corde ipsum colentibus reseruauit? 7. Hoc maxime commendat diuinam benignitatem, quæ dum lentè procedit ad vindictam, expectat peccatores ad poenitentiam. Neque tamen omnino expers est iustitiæ & seueritatis; quæ sæpe miris

H h h

mōds

modis etiam in hac vita peccata punit, ut homines intelligat illum non dormire, sed suo tempore omnium rationem exacturum. Et si plerumque conatus iniquorum videantur ipsis ad tempus ex voto succedere, cum potentia prevalent, id tamen non est diuturnum, & illa prosperitas saepe multis aduersitatibus & afflictionibus temperatur. Nam plerique vel in ipsis exordijs, vel in progressu, cum se plane firmos & securos existimant, miserrime euertuntur. Videre id est praesens in celeberrimis Monarchijs, quae suis temporibus maxime floruerunt. Nam Assyriorum Monarchia, euerfa est a Chaldejs: Chaldeorum, a Persis, & Medis: Persarum, a Graecis: Graecorum, a Romanis: & Romanorum nunc mirum est accidit, & ad magnas angustias redacta. Deinde in singulis Monarchijs quae extiterunt calamitates & clades etiam eorum, qui potentissimi videbantur. *Nabuchodonosor* in summa prosperitate, post regentes subactas & euerfas, repente caelesti sententia percussus, ad loca deserta & vitam ferarum ablegatur. *Balthazar* eius nepos, epulis & laetitiae deditus, eadem nocte, capta ciuitate, occiditur. *Cyrus* post tot victorias, miserrime a Scythijs, amisso exercitu, trucidatur. *Xerxes* cum exercitu, in quo tricenis centena millia pugnatorum, a Graecis turpiter vincitur, & deletur. *Alexander Magnus*, deletio Persarum Imperio, & alijs plurimis Regnis breui tempore subactis, absque haereditate moritur, & suis Ducibus Regna parua diuisit: qui paulo post multis cladibus se confecerunt, & Romanis in praedam celsere, ipsi vero Romanis quantis laboribus & incommodis creuerunt. Quae cladibus saepe attriti, & pane usque ad interfectionem

nem delecti? quot bellis intestinis afflicti? quantas suorum Ducum & Imperatorum crudelitates perpeffi? quot eorum Duces & Imperatores, post infinitas curas & labores tandem crudeliter occisi, & ignominiosè tractati sunt? Psalm. 32. *Dominus dissipat consilia gentium, &c.*

SIGNVM LVI.
 POENITENTIAM AGERE
veram ac seriam.

POST immanem Theffalonicensium cædem, iussu *Theodosij Imp.* perpetratam, (septè milia hominum cæsa fuisse *Theodoret. lib. 5. cap. 17.* affirmat, ob seditionè ab ipsis cõmotam. *Sozom. lib. 7. cap. 24. Baron. Anno Christi 390.*) *Ambrosius* Imperatori Mediolanum aduentanti, & in sacrũ Templum ingredi cupienti, extra sacra vestibula obuiã procedit, vetatq; in Templũ intrare, & his ferè verbis eum affatur: Est verisimile, ò Imperator, te ignorare cedis à te perpetratz magnitudinem, neq; post sedatam iracundiã ratione admissum facinus peruidere. Nam Imperatorius fortasse Principatus peccatum agnoscere non finit, sed potestas offundit rationi caliginè. Verùm quæ sit natura nostra, & quàm fragilis ac fluxa, considerandum est, & in auitum puluerem, ex quo orti sumus, & in quem recasuri, acies mentis intendenda: neque ipse splendore purpuræ deceptus, corporis illa operti imbecillitatem ignorare debes. Quin etiã illis imperas, qui & eiusdem sunt naturæ participes, atq; adedõ conserui: vnus enim Dominus omniũ & Rex, huius Vniuersitatis fabricator Deus. Quibus igitur oculis intuebere

H h h a   scw-